

ერთგულების მოვალეობა, როგორც პარტნიორის ქცევის სტანდარტი საზოგადოებათა სამართალში (გერმანული სამართლის მაგალითზე)

ასოც. პროფ. დოქ. როინ მიგრიაული
ადვოკატი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

1. შესავლის მაგიერ

სამართლებრივი¹ ურთიერთობა ხასიათდება მისი მონაწილეების უფლებებისა და მოვალეობების შეპირისპირებით. უფლება-მოვალეობათა ამ წიდილში იკვეთება როგორც სამართლებრივი ურთიერთობის კონკრეტული მონაწილის მიერ უფლების „საკუთრივ სასარგებლოდ“ (eigennützig) განხორციელება, ისე „სხვათა სასარგებლოდ“ (fremdnützig) გარკვეული მოვალეობის საკუთარ თავზე აღება.²

პირთა გაერთიანება (საზოგადოება) ვალდებულებით-სამართლებრივი კატეგორიაა, რომელიც, ასევე, სავსეა სამართლებრივი ურთიერთობებით. საზოგადოებრივ-სამართლებრივი ურთიერთობები წარმოიშობა ძირითადად საზოგადოების პარტნიორსა³ და საზოგადოებას შორის, ასევე, საზოგადოებასა და მის ხელმძღვანელობას შორის. საზოგადოებრივ-სამართლებრივ ურთიერთობებში მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს, აგრეთვე, ურთიერთობები თავად საზოგადოების პარტნიორებს (თანაპარტნიორებს) შორის, ანუ პარტნიორებს შორის ერთმანეთთან ურთიერთობა, რომელიც საზო-

გადოების ხელშეკრულებას⁴ ეფუძნება. საზოგადოებრივ-სამართლებრივი ურთიერთობათა მონაწილეების ცენტრალური მოვალეობაა თითოეული მონაწილე სუბიექტის უფლებების დაცვა,⁵ კერძოდ კი, პარტნიორის უფლებებისა და საზოგადოების მიმართ და ერთი პარტნიორის უფლებებისა - მეორე პარტნიორის (სხვა პარტნიორების) მიმართ. მენარმეთა კანონი პარტნიორთა შეთანხმებით (წესდებით) მოსაწესრიგებელ ერთ-ერთ საკითხად მიიჩნევს სწორედ „პარტნიორთა ურთიერთობებთან დაკავშირებული საკითხების“ მოწესრიგებას (მენკა, მუხლი 3, პუნქტი 4¹, წინადად. 1).

ამდენად, საზოგადოების პარტნიორი, უფლებების გარდა, სხვადასხვა მოვალეობითაა შებოჭილი. საზოგადოების სხვადასხვა სამართლებრივი ფორმიდან გამომდინარე, პარტნიორებს განსხვავებული მოვალეობები აკისრიათ. ეს მოვალეობები, ძირითადად, საზოგადოების მიმართ ვლინდება. მაგალითად, კაპიტალურ საზოგადოებებში პარტნიორის ერთ-ერთი გამოკვეთილი მოვალეობაა სანესდებო (საზოგადოების) კაპიტალში შენატანის ან დამატებითი შენატანის შეტანა, ხოლო პიროვნულ საზოგადოებაში პარტნიორს საზოგადოების ხელმძღვანელობის მოვალეობა აკისრია.

¹ წინამდებარე სტატიის მასალების შეგროვებასა და ანალიზში დიდი წვლილი მიუძღვის საადვოკატო ბიურო „მიგრიაული და პარტნიორების“ ადვოკატს, სამართლის მაგისტრს ქ-ნ ნანა პერტაიას.

² შდრ. კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, მე-5 ახლად გამომუშავებული გამოცემა, 2018, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, გვ. 126, ვნ. 8.

³ „საზოგადოების პარტნიორად“ მოიაზრება, როგორც სამენარმეო საზოგადოების პარტნიორი, ისე არასამენარმეო იურიდიული პირის წევრი, პიროვნული საზოგადოების, მათ შორის, ერთობლივი საქმიანობის ამხანაგობის მონაწილე (წევრი).

⁴ „საზოგადოების ხელშეკრულებაში“ მოიაზრება არა მხოლოდ პარტნიორთა შეთანხმებები, მათ შორის წესდებები (მაგალითად, სამენარმეო საზოგადოებებში), არამედ პარტნიორთა სადამფუძნებლო შეთანხმებები (მაგალითად, ერთობლივი საქმიანობის შესახებ ხელშეკრულება).

⁵ შდრ. ირაკლი ბურდული, ერთგულების მოვალეობა, როგორც უმრავლესობისა და უმცირესობის ქმედების მასშტაბი საკორპორაციო სამართალში, გერმანული სამართლის მაგალითზე, ჟურნალში: „მართლმსაჯულება და კანონი“, 2012წ. #4 (35), გვ. 50

პარტნიორის ამ მოვალეობათა სპექტრიდან უნდა გამოვყოთ **ერთგულების მოვალეობა**, როგორც საზოგადოების პარტნიორის განსაკუთრებული მოვალეობა. ერთგულების მოვალეობა გამოიხატება არა მხოლოდ საზოგადოების სასარგებლო ქმედებების განხორციელებაში, არამედ იგი თანაპარტნიორების მიმართაც ვრცელდება. ამ დროს პარტნიორის „საკუთრივ სასარგებლოდ“ (*eigennützig*) განხორციელებულ უფლებას ადგილს უთმობს, ერთი მხრივ, საზოგადოების მიზნის ხელშეწყობისაკენ, მისთვის საზიანო ქმედებების არიდებისაკენ და, მეორე მხრივ, თანაპარტნიორთა უფლებების პატივისცემისაკენ მიმართული ქმედებები. ამდენად, ერთგულების მოვალეობა ვრცელდება, აგრეთვე, აქციონერის/პარტნიორის მიმართაც.

ერთგულების მოვალეობა აშშ-ს სამართალში აღმოცენდა.⁶ იგი ცნობილია როგორც **duty of loyalty**. გერმანულ სამართლებრივ ლიტერატურაში იგი **Treupflicht**-ის სახელწოდებითაა ცნობილი. თუმცა ერთგულების მოვალეობის ლეგალურ დეფინიციას გერმანული სამართალი არ იძლევა. გერმანულ მეცნიერთა ნაწილი მას, ე.წ. „დაუნერელ კომპეტენციათა“ კატეგორიას მიაკუთვნებს, მეორენი ცალკე ვალდებულებად განიხილავენ, ხოლო სხვანი კი გულმოდგინების ან/და დუმილის მოვალეობის ნაწილად აღიქვამენ.⁷

ერთგულების მოვალეობამ გერმანიაში თავდაპირველად განვითარება საზოგადოებათა სამართალში, ძირითადად კი, პიროვნულ საზოგადოებათა სამართალში ჰპოვა.⁸ ფაქტია, რომ იგი სამართლებრივი პრინციპის დონეზე მაინც

⁶ აღნიშნულის შესახებ იხ. მაჭავარიანი სოფიო, „კორპორაციული ჯგუფების მართვა გერმანიასა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში და მართვის პრინციპების ინტეგრაცია ქართულ კერძო სამართალში“, სადისერტაციო ნაშრომი სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, თსუ, თბილისი, 2015წ. გვ. 127.

⁷ შდრ. მაჭავარიანი სოფიო, „კორპორაციული ჯგუფების მართვა გერმანიასა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში ...“, გვ. 127

⁸ „პიროვნულ საზოგადოებებს“ გერმანული სამართალი მიაკუთვნებს ღია სავაჭრო საზოგადოებას (OHG), კომანდიტურ საზოგადოებას (KG), სამოქალაქო სამართლის საზოგადოებას (GbR), პარტნიორთა გაერთიანებას (Partnerschaft) და სხვ.

მოქმედებს და ცალკეული საზოგადოების კორპორაციული მართვის საკითხებზე არსებით გავლენას ახდენს.⁹

პიროვნულ საზოგადოებაში აღნიშნული ინსტიტუტის განვითარებას საფუძვლად დაედო ის გარემოება, რომ აღნიშნულ საზოგადოებებში უფრო ვიწროდ არის წარმოდგენილი პარტნიორთა პიროვნული ერთიანობა.¹⁰ გარდა ამისა, პიროვნულ საზოგადოებებში, სადაც ორგანიზაციული სტრუქტურა პერსონალურ ხასიათს ატარებს, ერთგულების მოვალეობა გაცილებით უფრო ინტენსიურ სახეს იღებს, ვიდრე ეს დიდ კაპიტალურ საზოგადოებებშია, სადაც აქციონერთა წრე რამდენიმე ასეულ პარტნიორს აღემატება.¹¹

ქართულ სამართალშიც პარტნიორთა პიროვნული ურთიერთობა უფრო მეტად არის გამოხატული პიროვნული ტიპის ისეთ საზოგადოებებში, როგორებიცაა: სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს), კომანდიტური საზოგადოება (კს), ერთობლივი საქმიანობის ამხანაგობა (ესა). შესაბამისად, პიროვნულ საზოგადოებებში ცალკეული პარტნიორის ზეგავლენა უფრო დიდია არა მხოლოდ თავად საზოგადოებაში, არამედ სხვა დანარჩენი პარტნიორების მიმართ, რაც უფრო მეტად ამაღლებს მისი ერთგულების მოვალეობის ხარისხს.

ერთგულების მოვალეობამ გავრცელება პოვა, აგრეთვე, კაპიტალურ საზოგადოებებშიც. გერმანულ საზოგადოებათა სამართალში საბოლოოდ აღიარებულია ერთგულების მოვალეობა შპს-ის პარტნიორთა შორის, ასევე, შპს-ის პარტნიორებსა და საზოგადოებას შორის, ხოლო სააქციო საზოგადოებაში, ერთი მხრივ, აქციონერებს შორის, და ასევე, აქციონერსა და სააქციო საზოგადოებას შორის.¹²

⁹ მაჭავარიანი სოფიო, გვ. 127.

¹⁰ კარსტენ შეფერი, გვ. 127, ვნ. 8.

¹¹ ირაკლი ბურდული, ერთგულების მოვალეობა, როგორც უმრავლესობისა და უმცირესობის ქმედების მასშტაბი საკორპორაციო სამართალში, გერმანული სამართლის მაგალითზე, ჟურნალში: „მართლმსაჯულება და კანონი“, 2012წ. #4 (35), გვ. 51.

¹² შდრ. კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, მე-5 ახლად გადაშუშავებული გამოცემა, 2018, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, გვ. 463, ვნ. 23 (შპს), გვ. 612, ვნ. 18 (სს).

2. ერთგულების მოვალეობიდან წარმომდგარი მოვალეობები

ერთგულების მოვალეობიდან გამომდინარეობს პარტნიორის განსხვავებული მოვალეობებიც ცალკეული პარტნიორების ან საზოგადოების მიმართ. გერმანულ იურიდიულ ლიტერატურაში პარტნიორის ეს მოვალეობები დაჯგუფებულია შემდეგნაირად:

- მოქმედების მოვალეობები,
- ქმედებისაგან თავის შეკავების მოვალეობები,
- თმენის მოვალეობები,
- თანხმობის გაცემის მოვალეობები.¹³

მოქმედების მოვალეობა გულისხმობს თანაპარტნიორთა ინფორმირების ვალდებულებას. თანაპარტნიორთა ინფორმირება მათი ინტერესების დაცვას ემსახურება. როდესაც სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების რომელიმე პარტნიორი დააპირებს, მაგალითად, საზოგადოების სალაროდან თანხის გახარჯვას (ვთქვათ, შვილის სწავლის გადასახადის გადასახდელად), მისი მხრიდან ერთგულების მოვალეობის დაცვად ჩაითვლება, თუკი იგი ამის შესახებ წინასწარ აცნობებს სხვა დანარჩენ პარტნიორებს. არ არის გამორიცხული, რომ სხვა პარტნიორს უფრო მეტად ესაჭიროებოდეს საზოგადოების სალაროდან თანხის აღება (მაგალითად, ოპერაციის დასაფინანსებლად).¹⁴ იმისათვის, რომ საზოგადოების სალაროდან თანხის გატანისას საზოგადოების ზიანიც იყოს თავიდან აცილებული, პარტნიორს შეიძლება სალაროდან თანხის გატანის ლიმიტიც დაუწესდეს.¹⁵ სხვა თანაპარტნიორთა ინფორმირება იმისათვისაც არის საჭირო, რომ აღნიშნული საკითხი შეიძლება, პარტნი-

ორთა კრების გადასანყვეტი გახდეს. პარტნიორთა კრებამ კი შეიძლება, უარიც კი განუცხადოს პარტნიორს სალაროდან ფულის გახარჯვაზე.¹⁶

ერთგულების მოვალეობა მხოლოდ აქტიურ ქმედებაში არ გამოიხატება, იგი საზოგადოებისა და თანაპარტნიორის საზიანოდ და საწინააღმდეგოდ განხორცილებული ქმედებისაგან თავშეკავებასაც გულისხმობს. **ქმედებისაგან თავის შეკავების მოვალეობის** საუკეთესო მაგალითია კონკურენციისაგან თავის შეკავება. ერთი საზოგადოების პარტნიორები ვალდებულნი არიან არ ჩაერთონ პარტნიორების სახით ისეთ საზოგადოებებში, რომლებიც ბაზარზე კონკურენციას გაუწევენ თავიანთ საზოგადოებას. გერმანიის სავაჭრო კოდექსის (HGB) §112.1 პირდაპირ უკრძალავს ღია სავაჭრო საზოგადოების (OHG) პარტნიორს კონკურენციას, ანუ ბიზნესის კეთებას მოცემული საზოგადოების სავაჭრო სფეროში (Handelszweige), ასევე, პერსონალურად პასუხისმგებელ პარტნიორად მონაწილეობას სხვა მსგავს საზოგადოებაში. ამისათვის მას ესაჭიროება სხვა დანარჩენი პარტნიორების თანხმობა. დოგმატური თვალსაზრისით, კონკურენციის აკრძალვა წარმოადგენს ერთგულების მოვალეობის გამოხატულებას.¹⁷ ამდენად, გერმანული სამართლის მოდელის მიხედვით, კონკურენციის აკრძალვა თანაბრად შეეხება ღია სავაჭრო საზოგადოების (OHG) ყველა პარტნიორს, ასევე, კომანდიტური საზოგადოების ყველა კომპლემენტარს.

თუკი კონკურენციის აკრძალვის გერმანულ მოდელს შევადარებთ სამენარმეო სამართლის ქართულ მოდელს, მაშინ კონკურენციის აკრძალვა უნდა შეეხოს სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების (სპს) ყველა პარტნიორს და, ასევე, კომანდიტური საზოგადოების (კს) ყველა კომპლემენტარს. სამწუხაროდ, დღეს მოქმედი სამენარმეო სამართლიდან არათუ გაქრა ტერმინი „კონკურენციის აკრძალვა“, რომელიც ჩაანაცვლა ტერმინმა „ინტერესთა

¹³ კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, გვ. 127, ვნ. 9.
¹⁴ წესები საზოგადოების სალაროდან ფულის გახარჯვის შესახებ უფრო დეტალურად იყო მოწესრიგებული „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 1994 წლის რედაქციის 27-ე მუხლით.
¹⁵ მაგალითად, „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 1994 წლის რედაქციის 27.1 მუხლით პარტნიორისათვის დაწესებული იყო ბოლო სამეურნეო წელს მისთვის დადგენილი წილი კაპიტალის 4% პროცენტამდე ოდენობის თანხა.

¹⁶ შდრ. „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 1994 წლის რედაქციის 27.2 მუხლი.
¹⁷ კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, მე-5 ახლად გადამუშავებული გამოცემა, 2018, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, გვ. 130, ვნ. 12.

კონფლიქტი“ (შდრ. მენკა, მოქმედი რედაქცია, მუხლი 9.5), არამედ იგი გავრცელდა მხოლოდ საზოგადოების ხელმძღვანელ პირებზე (დირექტორებზე). კონკურენციის აკრძალვის შესახებ მონესრიგება გვხვდებოდა „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 1994 წლის რედაქციის 35-ე მუხლში.¹⁸ აღნიშნული მუხლის მიხედვით, კონკურენციის აკრძალვისაგან გამოირიცხებოდნენ კომანდიტები, თუკი საზოგადოების წესდება სხვა რამეს არ დაადგენდა. აღნიშნული მონესრიგებითაც დასტურდებოდა, რომ კონკურენციის აკრძალვა პირდაპირ ვრცელდებოდა კომანდიტური საზოგადოების კომპლემენტარებზე.

ქმედებისაგან თავის შეკავება დაკავშირებულია, აგრეთვე, პარტნიორის მიერ თავისი ხმის უფლების გამოყენებასთან. აღნიშნული განსაკუთრებით თავს იჩენს დივიდენდის განაწილების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებისას. თუკი პარტნიორი „დახარბდება“ მისაღებ დივიდენდს, ამით მან შეიძლება მოუსპოს საზოგადოებას შესაძლებლობა, რომ დივიდენდისათვის განკუთვნილი თანხა წარმართოს საზოგადოების განსავითარებლად. ხოლო ერთგულების მოვალეობიდან გამომდინარე, პარტნიორს შეეძლო თავი შეეკავებინა ამგვარი გადაწყვეტილების მიღებისაგან და მეტი ერთგულება გამოეჩინა საზოგადოების საკეთილდღეოდ.

პარტნიორის **თმენის მოვალეობის** ასახსნელად კვლავ გერმანულ სამართალს უნდა მივმართოთ, რადგანაც ქართული სამართალი და იურიდიული ლიტერატურა ამ საკითხზე დუმს. თმენის მოვალეობის მაგალითად განხილულია გარემოება, როდესაც ერთმა პარტნიორმა უნდა ითმინოს მეორე პარტნიორის მიერ საზოგადოების ქონებიდან რაიმე საგნით სარგებლობა.¹⁹ ვთქვათ, საზოგადოებამ რომელიმე პარტნიორს უსასყიდლო სარგებლობაში გადასცა სასაწყობე ფართი, რომელსაც იგი იყენებს დამწვარი სახლიდან გადარჩენილი ნივთების შესანახად. ერთგულების მოვალეობიდან გამო-

მდინარე, რომელიც ეთიკურ კატეგორიას მიეკუთვნება,²⁰ სხვა დანარჩენმა პარტნიორებმა უნდა ითმინონ საზოგადოების ქონების ამგვარი გამოყენება. პარტნიორებისათვის ასატანი უნდა იყოს ის გარემოება, რომ საზოგადოება გარკვეული დროის განმავლობაში ვერ გამოიყენებს აღნიშნულ ქონებას ბიზნეს-საქმიანობაში და ვერ მიიღებს მისგან შემოსავლებს.

პარტნიორის მიერ **თანხმობის გაცემის მოვალეობა** უცხოა ქართული სამენარმეო და კორპორაციული პრაქტიკისათვის. პარტნიორის მიერ თანხმობის გაცემა წარმოადგენს პარტნიორის უფლებამოსილების ნაწილს, რომელსაც იგი ახორციელებს პარტნიორთა კრებაზე გადაწყვეტილებების მიღებისას. სამენარმეო საზოგადოების ნებისმიერი პარტნიორი თვლის, რომ იგი დამოუკიდებელია გადაწყვეტილების მიღებისას და მას უფლება აქვს თავისი ხმა გამოიყენოს თავისი შეხედულებისამებრ. თუმცა, ერთგულების მოვალეობა პარტნიორის ამ უფლებამოსილებას უწესებს გარკვეულ ფარგლებს და აიძულებს მას, ხმა მისცეს საერთო კრებაზე იმ გადაწყვეტილებას, რომელიც სასარგებლოა, პირველ რიგში, საზოგადოებისათვის. გერმანულ სასამართლო პრაქტიკაში პარტნიორის თანხმობის გაცემის მოვალეობას მკაცრი წინაპირობები აქვს დაწესებული, როცა საქმე შეეხება საზოგადოების ხელშეკრულების (წესდების) ცვლილებას ან დირექტორის მიერ ხელმძღვანელობითი ღონისძიებების განხორციელებას.²¹ თავისთავად, წესდების შეცვლა მიმართული უნდა იყოს საზოგადოების ინტერესების მხარდასაჭერად, რადროსაც პარტნიორმა უნდა დაძლიოს თავისი პიროვნული პატივმოყვარეობა და ხმა მისცეს კრებაზე გადასაწყვეტ საკითხს. მაგალითისა-

¹⁸ „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 1994 წლის რედაქციის 35-ე მუხლი ამოღებული იქნა კანონიდან 2008 წელს.

¹⁹ კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, მე-5 ახლად გადამუშავებული გამოცემა, 2018, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, გვ. 127, ვნ. 9.

²⁰ შდრ. ირაკლი ბურდული, ერთგულების მოვალეობა, როგორც უმრავლესობისა და უმცირესობის ქმედების მასშტაბი საკორპორაციო სამართალში, გერმანული სამართლის მაგალითზე, ჟურნალში: „მართლმსაჯულება და კანონი“, 2012წ. #4 (35), გვ. 52, 61.

²¹ შდრ. გერმანიის უზენაესი ფედერალური სასამართლოს (BGH) 12.04.2016 წლის გადაწყვეტილება Media Saturn-თან დაკავშირებით (II ZR 275/14). წყარო: კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, მე-5 ახლად გადამუშავებული გამოცემა, 2018, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, §59, გვ. 703-704, ვნ. 9.

თვის: ღია სავაჭრო საზოგადოების (OHG) ერთ-ერთმა პარტნიორმა (C-მ) რომლის ინიციატივითაც დაიწყო საზოგადოებამ ხის მასალებით ვაჭრობა, შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი, როდესაც დანარჩენმა 2 პარტნიორმა (A-მ და B-მ) დასვეს კრებაზე საზოგადოების ხელშეკრულების (წესდების) შეცვლის საკითხი. გაირკვა, რომ ხის მასალებით ვაჭრობა წამგებიანი გახდა საზოგადოებისათვის, ხოლო სამშენებლო მასალებით საბითუმო ვაჭრობა საზოგადოებას მნიშვნელოვან მოგებას მოუტანდა. ღია სავაჭრო საზოგადოების სტატუსიდან გამომდინარე, ხის მასალებით ვაჭრობისათვის თავის დანებება საჭიროებდა ცვლილების შეტანას საზოგადოების ხელშეკრულებაში. თავის მხრივ, ერთგულების მოვალეობა აიძულებდა პარტნიორს (C-ს) დაეძლია თავისი პიროვნული პატივმოყვარეობა და თანხმობა მიეცა დანარჩენი პარტნიორებისათვის საზოგადოების ხელშეკრულებაში ცვლილების შეტანაზე. ამასთან, ასეთი გადაწყვეტილების მიღებისას, მას არ უნდა დაკისრებოდა რაიმე დამატებითი ტვირთი.²²

3. ერთგულების მოვალეობის დროს პარტნიორის ქცევის ფარგლები

ერთგულების მოვალეობა აიძულებს პარტნიორს თავისი უფლებების განხორციელებისას დაიცვას გარკვეული ფარგლები, რაც გამომდინარეობს უფლების თვითნებური და არაპროპორციული განხორციელების აკრძალვიდან.²³

ერთგულების მოვალეობა მხოლოდ საზოგადოების პარტნიორს აკისრია. იგი ამ მოვალეობით შეზღუდულია არა მხოლოდ თავისი საზოგადოების მიმართ, არამედ თავისი თანაპარტნიორების მიმართაც. შესაბამისად, ერთგულების მოვალეობა არ წარმოადგენს საზოგადოების დირექტორის მოვალეობას და მისი გავრცელება საზოგადოების ხელმძღვანელ პირებზე დაუ-

შვებელია. თუმცა ქართულმა სასამართლო პრაქტიკამ, სამწუხაროდ, გააფართოვა იმ პირობა წრე, რომლებზეც ერთგულების მოვალეობა შეიძლება გავრცელდეს და მისი დაცვა საზოგადოების დირექტორსაც დაუკავშირა. ერთ-ერთ თავის გადაწყვეტილებაში საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ (სუს) ერთგულების მოვალეობა, გულმოდგინებისა და კეთილსინდისიერების მოვალეობებთან ერთად, დირექტორის მოვალეობათა ტრიადას მიაკუთვნა და განმარტა, რომ იგი მოიცავს კორპორაციის საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე გადაწყვეტილების მიღებას.²⁴

ერთგულების მოვალეობის დაცვა, უწინარესად, უმრავლესობაში მყოფი პარტნიორს (პარტნიორებს) ეკისრება. უმრავლესობაში მყოფ პარტნიორს (მაჟორიტარ პარტნიორს), რომელიც საკონტროლო პაკეტის მფლობელია, შეუძლია თავისი გადაწყვეტილებით ზეგავლენა მოახდინოს არა მხოლოდ საზოგადოების სტრატეგიულ ეკონომიკურ პოლიტიკაზე, არამედ უმცირესობაში მყოფ თანაპარტნიორთა (მინორიტარ პარტნიორთა) უფლებრივ მდგომარეობაზეც. ზოგიერთ შემთხვევაში მაჟორიტარმა პარტნიორმა შეიძლება ბოროტად გამოიყენოს თავისი უფლებრივი (წილობრივი) უპირატესობა და საზოგადოების გადაწყვეტილებით ისეთი ვალდებულებები დააკისროს მინორიტარ პარტნიორებს, რომ ისინი შეიძლება, საზოგადოებიდან გარიცხვის ანდა მათი უფლებების შემცირების წინაშე აღმოჩნდნენ.

მსგავსი გარემოება შეიძლება დადგეს საზოგადოების (საწესდებო) კაპიტალის გაზრდის შემთხვევაში, რომელსაც უმრავლესობით გადაწყვეტენ მაჟორიტარი პარტნიორები. მათ შეიძლება შეგნებულად მიიღონ, ვთქვათ, საზოგადოების კაპიტალის 100.000 ლარით გაზრდის გადაწყვეტილება, თუკი იციან, რომ, მაგალითად, 10%-იან მინორიტარ პარტნიორს (პარტნიორებს) არ გააჩნია საკმარისი (10.000 ლარის ოდენობის) ფინანსური შესაძლებლობა, დათქმულ ვადაში შეავსონ გაზრდილი კაპიტალი. არ არის გამორიცხული, რომ მინორიტარი პარტნიორი იმიტომაც ეწინააღმდეგებოდეს

²² შდრ. კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, რ. მიგრაულის თარგმანი, კაზუსი 13, გვ. 128-129, ვნ. 11.

²³ კარსტენ შეფერი, საზოგადოებათა სამართალი, მე-5 ახლად გამომუშავებული გამოცემა, 2018, რ. მიგრაულის თარგმანი, 2019, გვ. 126, ვნ. 8.

²⁴ სუს, საქმე №ას-687-658-2016, 06.11.2018წ.

უმრავლესობას კაპიტალის გაზრდაში, რომ იგი არ ხედავდეს კაპიტალის გაზრდის აუცილებლობას, საზოგადოებაში არსებული საკმარისი ფინანსური სახსრების გამო.

სწორედ ერთგულების მოვალეობაა ის ფაქტორი, რამაც შეიძლება შეაკავოს მაჟორიტარი პარტნიორები მინორიტარი პარტნიორების წინააღმდეგ მიმართული გადაწყვეტილების მიღებისაგან. ხოლო მინორიტარ პარტნიორს უნდა შეეძლოს სარჩელის შეტანით შეეცილოს ასეთ გადაწყვეტილებას. სასამართლომ უნდა გამოარკვიოს, თუ რა მიზანს ემსახურებოდა კაპიტალის გაზრდა. თუკი კაპიტალის გაზრდის გადაწყვეტილებას მიზნად არ ექნებოდა საზოგადოების დაფინანსების აუცილებლობა, ეს იმას ნიშნავს, რომ იგი მიმართული იქნებოდა უმცირესობაში მყოფი პარტნიორების წინააღმდეგ, კერძოდ, მათი გავლენის შესამცირებლად. ასეთი შედეგი შეიძლება დადგეს მხოლოდ მაშინ, თუკი მინორიტარ პარტნიორებს არ აღმოაჩნდებათ საკმარისი ფულადი ან ქონებრივი შესაძლებლობები და ისინი ვერ შეიტანენ დამატებით შესატანებს გაზრდილ კაპიტალში. ასეთ შემთხვევაში მათ ან წილი შეუმცირდებათ, ან გაირიცხებიან საზოგადოებიდან (დაკარგავენ წილს²⁵). მაჟორიტარი პარტნიორების მიერ ასეთი გადაწყვეტილების მიღებით ადგილი ექნება მინორიტარი პარტნიორის უფლებებში არაპროპორციულ ჩარევას, რის გამოც კაპიტალის გაზრდის გადაწყვეტილება მიიჩნევა ერთგულების მოვალეობის საწინაა-

ღმდეგო გადაწყვეტილებად.

რაც შეეხება იმ გადაწყვეტილებებს, რომლებიც საზოგადოებისთვის არსებითი მნიშვნელობის მქონეა, მათი მიღებისას ყველა პარტნიორის ჩართულობა უნდა იყოს უზრუნველყოფილი, წინააღმდეგ შემთხვევაში დაირღვევა პარტნიორთა თანაბარი მოპყრობისა და ურთიერთპატივისცემის პრინციპი.²⁶

გარდა ამისა, ერთგულების მოვალეობის შინაარსის განმარტებისას, ისე არ უნდა იქნას გაგებული, რომ ერთგულების მოვალეობა მხოლოდ დომინანტი პარტნიორის ვალდებულებაა და იგი მას ქცევის გარკვეულ სტანდარტებს უწესებს. გერმანული სასამართლო პრაქტიკა უკვე იმგვარად განვითარდა, რომ ერთგულების მოვალეობას ნებისმიერი მცირე პარტნიორის ვალდებულებადაც თვლიან და მის სამართლებრივ საფუძვლად გერმანიის სააქციო სამართლის 117-ე მუხლს ასახელებენ.²⁷ ერთგულების მოვალეობის საზომს ის წარმოადგენს, თუ რა ქმედებას ახორციელებს პარტნიორი/აქციონერი, კერძოდ, იგი მხოლოდ საკუთარ ინტერესებს იცავს და ამით ზიანს აყენებს თანაპარტნიორებს ან საზოგადოებას, თუ მისთვის უპირატესი სანარმოს ინტერესია.²⁸

ამდენად, ერთგულების მოვალეობა დოგმატურად ეფუძნება პარტნიორებსა და საზოგადოებას შორის განსაკუთრებულ სამართლებრივ ურთიერთობას, ასევე, პარტნიორებს შორის ერთმანეთთან ურთიერთობას, რომლის საფუძველსაც საზოგადოების ხელშეკრულება წარმოადგენს.²⁹

²⁵ შდრ. მენკა, მუხლი 3.7.

²⁶ შდრ. ბურდული ი., ერთგულების მოვალეობა, როგორც უმრავლესობისა და უმცირესობის ქმედების მასშტაბი საკორპორაციო სამართალში, მართლმსაჯულება და კანონი, #4, 2012, გვ. 63.

²⁷ შდრ. მაჭავარიანი სოფიო, გვ. 128.

²⁸ დანვრილებით, ბურდული ი., სააქციო სამართლის საფუძვლები, I ტომი, თბილისი, მერიდიანი, 2010, გვ. 371.

²⁹ დეტალურად კარსტენ შეფერი, რ. მიგრიაულის თარგმანი, 2019, თბილისი, 2018, გვ. 127-128.